

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Մասնագիտություն _____ դասվար _____

Թեմա _____ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՇԵՐՏԱՎՈՐՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՕԺՏՎԱԾ _____

_____ ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ՀԵՏ, ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ _____

Կատարող _____ Ղարիբյան Սյուզաննա Գեոկոնի _____

Ազգանուն, անուն, հայրանուն

Ղեկավար _____ Մ.Գ.Դ. Ջուլիետա Գյուլամիրյան _____

Ազգանուն, անուն, գիտական աստիճան, կոչում

ԵՐԵՎԱՆ 2022

Ներածություն

Բոլորիս հայտնի է, որ տարրական դասարաններում գործադրվում է մայրենիի ուսուցման միացյալ մեթոդը, այսինքն՝ ընթերցանության և դրա հիման վրա ուսուցանվող լեզվական գիտելիքների համադրմամբ: Այսինքն՝ լեզվական գիտելիքները մատուցվում են ոչ որպես քերականական նյութ (կանոններով, սահմանումներով), այլ գործնական ճանապարհով՝ գեղարվեստական ստեղծագործության համատեքստում ապահովելով կիրառական արժեքը (գործնականում):

Աշխատանքը ճիշտ կազմակերպելու համար պետք է հստակ նշել, օգտագործել նոր տեխնոլոգիաներ, դրական դրդապատճառներ (մոտիվացիա-ձգտում) ստեղծելու հնարավորություններ, ստեղծել մտածողության զարգացման ձևեր: Սակայն հաճախ ուսուցիչները նախընտրում են մեթոդների, հնարների բազմազանությունը, քան դրանց գործադրման նպատակը կամ ակնկալվող արդյունքը: Հայտնի է, որ դպրոցի կրթական խնդիրը սովորողներին գիտություններ ի հիմունքներով, գիտելիքներով ու հմտություններով զինելն է: Դպրոցի առաջին աստիճանը՝ տարրական դպրոցը, նախանշում է հաջորդ աստիճանները: Հենց այստեղ են դրվում և՛ կրթական բովանդակության յուրացման, և՛ անձի հետագա ձևավորման հիմքերը: Այս առումով առաջին պլան են մղվում դասագրքի զարգացնող-դաստիարակող գործառույթը և տեղեկատվական գործառույթը:

Դասագրքի տեղեկատվական գործառույթը պետք է ուղղված լինի ոչ միայն և ոչ այնքան գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների խնդրի լուծմանը, որքան՝ էլ ավելի կարևոր կրտսեր դպրոցականի իմացական, կամային, հուզական ոլորտների զարգացմանը: Ընդ որում գիտելիքների և հմտությունների յուրացումը և ընդհանուր զարգացումը պետք է դիտարկել որպես մեկ օրգանական միասնություն: Մայրենիի բոլոր դասագրքերում առանցքային խնդիր է համարվում աշակերտների կարդալու, կարդացածն ընկալելու, իմաստավորելու և կապակցված խոսք կառուցելու կարողությունը: Սրանք ուղղված են նպաստելու աշակերտի վառ երևակայության, մտքի ճկունության, ստեղծագործական կարողությունների զարգացմանը:

Մեր աշխատանքը

Չպետք է մոռանալ, որ երեխան դաստիարակվում, զարգանում է ոչ թե այն պայմանով, թե որքան գիտելիք կամ որքան բարեկրթական իմացություն ունի (ընկերասիրություն, հայրենասիրություն, մեծերի նկատմամբ հարգանք և այլնի մասին), այլ այն պայմանով, թե որքան գիտելիք կարող է ձեռք բերել նա ինքնուրույն կերպով կամ գործնականում որքանով է կիրառում իր բարեկրթական իմացությունները: Ամեն ինչ նպատակաուղղված է երեխայի ստեղծագործական երևակայության ու մտածողության, կարդալուկարողությունների, խոսքի զարգացման, ինքնուրույն, ինքնավստահ, հոգեպես ու մարմնապես առողջ անձի ձևավորմանը:

Լեզվական տարրական գիտելիքների ուսուցումն ունի զուտ գործնական ուղղվածություն, և ծրագրով նախատեսված ամբողջ լեզվական նյութը տրվում է «գործնական հմտություններ-տեսական հիմնավորում» շղթայով, հետաքրքրաշարժ ձևերով, բազմաբնույթ լեզվատրամաբանական առաջադրանքներով «պարզից բարդ» սկզբունքի կիրառմամբ: Տարաբնույթ և բազմաբովանդակ լեզվատրամաբանական առաջադրանքները հնարավորություն են տալիս շերտավորված ուսուցում կազմակերպելու համար:

Նոր մոտեցումներ մայրենիի ուսուցման դասընթացում և ուսուցման շերտավորումը

Դասագրքի հեղինակները կարևորում են տեսական գիտելիքների գիտակցական յուրացումը, որը հնարավորություն է ընձեռում տեսնելու կապերը, ընդհանրացումներ անելու, զարգացնելու վերացական մտածողությունը: Գրականագիտական գիտելիքների ուսուցումը ևս իրականացվում է գործնական եղանակով՝ դասանյութերին հաջորդող հարցերին պատասխանելու և առաջադրանքների կատարման միջոցով:

Այս հարցերը նպաստում են.

ա/ սովորել «տեսնել» գեղարվեստական ստեղծագործությունում բառի պատկերավորությունը, արտահայտչականությունը,

բ/ չափածո ստեղծագործությունում սովորել «տեսնել» բանաստեղծական խոսքի երաժշտականությունը, դիտարկեն ստղերն ու հանգերը,

զ/ սովորել, թեինչ է տեքստը, որոնք են դրա կառուցվածքային-իմաստային մասերը, ինչ է ներկայացնում տեքստի վերնագիրը, որն է պատմողական և նկարագրական տեքստը:

Մանկավարժական ժամանակակից մեթոդներով դասը վարելը ւնարավորությունները հնարավոր են դարձնում ոչ միայն իրականացնելու դասի հիմնական նպատակները՝ կարդալու, պատմելու, խոսելու ուսուցում, լեզվական, ճանաչողական գիտելիքների ձեռքբերում, միջառարկայական, ներառարկայական կապերի ապահովում, երեխաների բազմակողմանի զարգացում, արժեհամակարգի ձևավորում, համակողմանի դաստիարակում, այլ նաև զարգացնելու մտավոր, կամային, հուզական, գեղագիտական գործունեություն և ամենակարևորը ստանալ բովանդակության նկատմամբ հետաքրքրություն և քննադատական մոտեցում:

Հիշենք, որ երեխան զարգանում է ոչ թե այն հատկանիշով թե որքան գիտելիք ունի, այլ այն հատկանիշով, թե որքան գիտելիք կարող է ձեռք բերել ինքնուրույն կերպով:

Օրինակ՝ խնձորի մասին ինչկասի մրջյունը:

Քննարկումները՝ դասարանով, փոքր խմբերով կամ ընկերոջ հետ:

Դասագիրքը ոչ թե պատրաստի գիտելիքների հանրագումար պետք է հաղորդի, այլ օգնի աշակերտին ճանաչելու իր չիմացածը: Դասագիրքը աշակերտին պետք է մղի իր գիտելիքների ստուգման և գնահատման գործունեությանը:

Կրտսեր դպրոցի ուսուցիչներից շատերը թե և այժմ աշխատում են ավանդական մեթոդներով, սակայն զգալիորեն փոխել են իրենց աշխատանքը: Հստակ որոշում են դասի նպատակը և կոնկրետ դասի տեղը դասերի համակարգում: Օգտագործում են աշխատանքի բազմազան ձևեր, նոր տեխնոլոգիաներ, դրական դրդապատճառներ (մոտիվացիա), ստեղծագործական մտածողության զարգացման ձևեր:

Կրտսեր դպրոցի ուսուցիչը իր աշխատանքի հիմքում պետք է ունենա հետևյալ խնդիրները.

ա/ Երեխայի անձի ձևավորում

բ/ Ինտելեկտի, ընդհանուր կուլտուրայի, ուսումնական գործունեության ձևավորում:

գ/ Յուրաքանչյուր աշակերտի անհատական հնարավորությունների բացահայտում և այդ հիմքով շերտավորված ուսուցման կազմակերպում՝ կապված գրքով աշխատելու կարողությունների և հմտությունների հետ:

Գրքի հետ աշխատելու կարողությունների և հմտությունների ձևավորումը նպաստում է՝

- կարդալու կարողության զարգացմանը
- գեղարվեստական ստեղծագործության հուզական- գեղագիտական ընկալմանը
- խոսքի զարգացմանը
- ընթերցողական կարողությունների ձևավորմանը
- ստեղծագործական գործունեության զարգացմանը
- արժեքային համակարգի ձևավորմանը:

Բոլոր դասարաններում մեծ ուշադրություն է դարձվում հաղորդակցման կարողությունների զարգացմանը՝ դրանց հիմնական բաղադրիչներով՝ լսել, խոսել, կարդալ, գրել:

Երեխաների զարգացման հոգեֆիզիոլոգիական տարբերությունները թելադրում են ուսուցման շերտավորման անհրաժեշտություն: Ուսուցման շերտավորման սկզբունքը միայն կարող է նպաստավոր պայմաններ ստեղծել երեխայի անձի կայացման, նրա անհատական առանձնահատկությունների բացահայտման հարցում:

Ըստ դպրոցականի ուսումնառության չափորոշիչների՝

3-րդ մակարդակում այն երեխաներն են, ովքեր առանց դժվարության ընկալում են ուսումնասիրվող նյութը, առանձնացնում են գլխավորը, էականը, օրինաչափը, մասնավորում տեսնում են ընդհանուրը, ինքնուրույն ա բարկարող անում են բացահայտումներ կատարել, ստացած գիտելիքները գործադրել նոր իրավիճակներում, կարճ ժամանակում հասնել գիտելիքների բարձր մակարդակի:

2-րդ մակարդակում նյութը յուրացնում են մարզողական աշխատանքներից հետո, էականը, օրինաչափը անմիջապես չեն կարողառանձնացնել, որոշակի վարժողական աշխատանքից հետո նոր տեսնում են մասնավորի մեջ ընդհանուրը: Գիտելիքների յուրացման համար ավելի շատ ժամանակ է պահանջվում:

1-ին մակարդակում նյութը յուրացնում են բազմակի վարժություններ կատարելուց հետո, դժվարանում են էականի առանձնացման մեջ, անգամ ամբողջ դասարանի հետ ընդհանուր վարժողական աշխատանք կատարելուց հետո, հիմնականում կատարում են վերարտադրողական առաջադրանքներ, գիտելիքները յուրացնում են շատ երկար ժամանակահատվածի մեջ:

Խմբերի բաժանելը պայմանական պետք է լինի, քանի որ պետք է հաշվի առնել նաև կարողությունների դինամիկան (փոփոխել անդամներին ըստ զարգացման): Մասնակիցները ենթակա են մշտական փոփոխման: Նպատակահարմար է խմբին տալ անուններ, որոնք ուղղակիորեն չեն կապվում շերտավորման հետ: Օրինակ՝ «Ձնծաղիկ», «Մանուշակ», «Կաղնիներ», «Սոսիներ», «Բարդիներ»:

Շերտավորված աշխատանքի 1-ին տարբերակը հետևյալն է:

Դիտարկենք Հ. Շիրազի «Հայոց հրաշք՝ Մեսրոպ Մաշտոց» բանաստեղծությունը:

1-ին մակարդակ Ինչու՞ Մաշտոցը ստեղծեց հայոց գրերը: Պատասխանը հիմնավորելիս օգտվի՛ր բնագրից:

2-րդ մակարդակ Ի՞նչ ես կարծում, ինչու՞ է հեղինակը այբուբենը Հայկյան բանակ անվանում:

3-րդ մակարդակ Հորինի՛ր երկխոսություն Հայկ Նահապետի և Մեսրոպ Մաշտոցի միջև:

Կամ Ս. Սուրադյանի «Քաջ արտուտիկը»

1-ին մակարդակ Ինչպե՞ս էր «Քաջ արտուտիկը» արևածագը ողջունում: Ի՞նչ պատահեց նրան մի առավոտ:

2-րդ մակարդակ Ի՞նչ ես կարծում, ինչու՞ էր արտուտիկը շարունակում ճախրել:

3-րդ մակարդակ Գտնել ենթատեքստը:

Այնուհետև յուրաքանչյուր առաջադրանքի կոնկրետացում տարբեր մակարդակի աշակերտների համար:

3-րդ մակարդակ Նկարել երկինքն ըստ բանաստեղծության

2-րդ մակարդակ Նկարել երկտողը.

<<<Ամպրոպն է գոռում, շողում կայծակը,

Սակայն ճախրում է անվախ թռչնակը:>>

1-ին մակարդակ Նկարել արտուտիկին՝ բանավոր ընթերցանությունից ստացած տպավորության հիման վրա:

Շերտավորումը կարող է իրականացվել կարդալու տեխնիկա զարգացնելու նպատակով, օրինակ՝

1-ին մակարդակ Կարդալ 1-ին պարբերությունը՝ ուշադրություն դարձնելով ուղղագրությանը և արտահայտիչ ընթերցանությանը:

2-րդ մակարդակ Արտահայտիչ ընթերցել իրեն դուր եկած հատվածը:

3-րդ մակարդակ Արտահայտիչ ընթերցել ամբողջ տեքստը:

Կամ՝

1-ին մակարդակ Կարդալ 1-ին հատվածը և պատմել մոտ բառերով:

2-րդ մակարդակ Կարդալ և մանրամասն պատմել ամբողջ տեքստը:

3-րդ մակարդակ Կարդալ ամբողջ տեքստը և համառոտ պատմել:

Ստեղծագործական բնույթի շերտավորված առաջադրանքներ:

1-ին մակարդակ Որոշել տառերի ճիշտ հերթականությունը բառում: Վերականգնել բառը:

2-րդ մակարդակ Հորինել պատմություն «Աշուն» թեմայով՝ տրված հենակետային բառերի օգտագործմամբ:

3-րդ մակարդակ Հորինել մի քառատող աշնան մասին:

Աշխատանք տեքստի շուրջ ընթերցումից հետո:

Այս փուլի նպատակն է զարգացնել տեքստի բովանդակության ընկալումը վերլուծական մակարդակով (գլխավոր գաղափարի, իմաստի ընկալումը): Առաջադրել խնդրահարույց հարց, որի միջոցով վեր են հանվում հեղինակի մտադրությունները, ենթատեքստում թաքնված մտքերը, օրինակ՝ Մայրենի 3 (Մխիթար Հերացին և տակառագործը)

Հարց- Օտարականը ինչու՞ ներողություն խնդրեց և հեռացավ:

Այս բոլոր աշխատանքները հանգեցնում են ուսուցման գործնականացմանը:

Այս տեխնոլոգիան պետք է կիրառել սկսած գրաճանաչության փուլից, երբ սկսվում է տեքստի ընթերցումը:

Ընթերցողական կարողության ձևավորման տեխնոլոգիան

1. Աշխատանք տեքստի շուրջ մինչև ընթերցելը

Այս փուլի նպատակն է վերնագրի, նկարազարդման և հենակետային բառերի միջոցով զարգացնել տեքստի բովանդակությունը կանխագուշակելու կարողությունները:

Երեխաները կարդում են հեղինակի ազգանունը, ստեղծագործության վերնագիրը, դիտում են նկարազարդումը և կատարում են ենթադրություններ թեմայի, հերոսների և դեպքերի հաջորդականության վերաբերյալ:

Երեխաները լուռ, ապա բարձրաձայն կարդում են տեքստի հենակետային բառերը, որոնք ուսուցիչն ընտրել և նախապես գրել է գրատախտակին և ճշգրտում են իրենց ենթադրությունները ստեղծագործական թեմայի, հերոսների և դեպքերի զարգացման շուրջ:

Օրինակ՝ «Գորգի տակ» դասանյութն ընթերցելուց առաջ ընթեցում են վերնագիրը, հեղինակի ազգանունը և պատասխանում հետևյալ հարցերին՝

- Դու հանդիպեցիր Կառլսոնին, որն ապրում էր տանիքում, իսկ երբևէ մտածե՞լ ես, թե ովքեր կարող են ապրել գորգի տակ:
- Ուշադիր դիտիր նկարազարդումներին և որոշիր՝ ովքեր են հերոսները, ինչ գործողություններ են կատարում տեքստում:

Աշակերտներն իրենց երևակայության սահմաններում փորձում են կանխագուշակել տեքստի բովանդակությունը:

2. Աշխատանք տեքստի շուրջ տեքստի ընթերցման ժամանակ

Այս աշխատանքի նպատակն է տեքստի բովանդակության նախնական ընկալումը:

Լուռ ընթերցել տեքստը՝ ստուգելով իրենց ենթադրությունները տեքստի բովանդակության վերաբերյալ:

Երեխաները բարձրաձայն ընթերցում են տեքստը՝ ոչ մեծ պարբերություններով, որն էլ ուղեկցվում է համապատասխան մեկնաբանություններով: Ընթերցանության ընթացքում (ոչ թե ընթերցելուց հետո) ուսուցիչն առաջադրում է հարցը տեքստի տվյալ պարբերության շուրջ, որոնց միջոցով ստուգվում է ընկալման աստիճանը:

Եթե տեքստը ծավալուն է և 1 դասաժամի ընթացքում հնարավոր չէ ընթերցել, ապա կարելի է հաջորդ դասաժամին շարունակել:

Այնուհետև հարց է տրվում, արդյոք թեմայի, բովանդակություն, դեպքերի զարգացման մասին ենթադրությունները համընկնում են, թե՛ ոչ:

Այսպիսով երեխաներն ակտիվորեն մասնակցում են տեքստի ընկալման գործընթացին, ընթերցման ժամանակ խորանում բառերի իմաստների շուրջ, դեպքերի զարգացման շուրջ, հերոսների բնավորության շուրջ, մտովի տեսնում են գեղարվեստական պատկերները, որոնք ստեղծում է հեղինակը:

Այս ամենը ապահովում է կարդալու կարողությունը՝ իր որակական «հատկանիշներով»՝ վարժ, սահուն, արտահայտիչ, հասկանալով, տրամաբանական շեշտը արտասանելով և

առոգանությամբ: Քանզի չկա ավելի կարևոր կարողություն, քան կարդալու կարողությունն է: Այս բոլոր աշխատանքները հանգեցնում են ուսուցման գործնականացմանը:

3. Աշխատանք տեքստի շուրջ ընթերցումից հետո

Այս փուլի նպատակն է՝

- զարգացնել տեքստի բովանդակության ընկալումը վերլուծական մակարդակով (գլխավոր գաղափարի, խնդրի ընկալում),
- առաջադրել խնդրահարույց հարց, որի միջոցով վերծանվում են հեղինակի մտադրությունները, ենթատեքստում թաքնված մտքերը:

Մայրենի 3

Օրինակ՝ Մխիթար Հերացին և տակառագործը

Ուսուցիչը ներկայացնում է հեղինակին: Երեխաները տեքստի ընթերցումից հետո ստացած տպավորությունները համեմատում են ուսուցչի հաղորդած տեղեկատվության հետ:

Մայրենի 4 – Փոքրիկ իշխանը

Հնարավորության սահմաններում ուսուցիչը պատմում է, թե ինչպիսին է եղել հեղինակն իրենց տարիքում և որն է դառել այդ ստեղծագործության դրդապատճառը:

Անտուան դը Սենտ Էկզյուպերիի մասին -նա երազկոտ երեխա է եղել, գրել է, նկարել, ջութակ նվագել, հրապուրվել զանազան սարքավորումներով, մեքենաներով: Ընկերները նրան աստղագետ են անվանել, որովհետև նրա <<քիթն ուղղված է դեպի երկինք>>: Այնուհետև զրույց է տարվում վերնագրի շուրջ, ինչ կապ ունի վերնագիրը թեմայի հետ:

Այսպիսով, ստեղծագործական բնույթի աշխատանքներ պետք է տանել ուսուցման բոլոր փուլերում:

Օժտված երեխաների հետ աշխատանքի առանձնահատկությունները

Ինչ պետք է գիտենա ուսուցիչը, որպեսզի պահպանի երեխայի ընդունակությունները և չվնասի նրա անձնավորության այլ կողմերի զարգացմանը:

Ամենօրյա աշխատանքների հետևում...

Օժտված երեխաների հետ աշխատանքը հատուկ մոտեցում և մանկավարժի հատուկ որակավորում է պահանջում: Այդպիսի երեխաների հետ աշխատել սովորել կարելի է, եթե որպես կարևոր խնդիր լրջորեն ընդունվի մանկավարժական գործունեության այս կերպը՝ երեխայի ունեցած ընդունակությունները պահպանել, աջակցել ու զարգացնել և դրա հետ նրա անձնավորության այլ կողմերի, օրինակ՝ հուզական ոլորտի զարգացմանը չվնասել:

Իմիջայլոց խնդիրը կիսով չափ լուծվում է, եթե ուսուցիչը կարողացել է տեսնել երեխայի

շնորհքը, այսինքն՝ հասկացել և ըստ արժանվույն գնահատել է նրա

առանձնահատկությունները: Ցավոք, միշտ այդպես չի լինում: Առօրյա գործերով տարվելով՝

ուսուցիչը կարող է չնկատել երեխայի օժտվածությունը: Կամ ավելի վատ՝ ուշադրություն

դարձնել միայն անհաջողություններին: Օրինակ՝ միշտ բարկանալ վատ ձեռագրի կամ տետրը

թափթփված լրացնելու համար: Այդ դեպքում երեխան, որին կանոնավոր կերպով դժգոհությամբ

ցույց են տալիս երկրորդական վրիպումները, հարմարվում է այն մտքին, որ իր շնորհքը, իր

հատուկ ընդունակությունները, որոնցով պարզևատրել է ճակատագիրը, նշանակություն չունեն,

և չեն գնահատվում շրջապատում: Բայց չէ՞ որ մարդու համար շատ կարևոր է իր տաղանդի

ընդունումը: Առավել ևս՝ մանկության տարիներին:

Հանճարեղ մարդկանց կենսագրությունը ուսումնասիրելով՝ շատ հեշտ կարելի է համոզվել:

Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուրի կյանքում եղել է ինչ-որ մեկը, որը տեսել է ապագա հանճարի

երևելի ընդունակությունները և հավատացել է:

Տաղանդը միայն ազատության մեջ է ծաղկում:

Իսկ ինչպե՞ս պայմաններ ստեղծենք ընդունակության զարգացման, օժտված երեխայի՝ կայացած

ստեղծական ճակատագրով մարդ «դառնալու» համար: Ոչինչ այնպես չի սպանում

ընդունակությունը, ինչպես ստանդարտ, անկյանք, միջինացված մոտեցումը, անպտուղ

առաջադրանքները, անվերջ ընդհանուր աշխատանքը: Օժտվածությունը նեղ, խստորեն

սահմանված շրջանակներում չի զարգանում: Որպեսզի ընդունակությունները զարգանան պետք

է մշտապես մարզել, անհատական աճի համար տարածություն է անհրաժեշտ: Երեխան պետք է սովորի դժվարություններ հաղթահարել, խիզախել, նպատակին հասնելու համար համառություն ցուցաբերել, պատասխանատվություն կրել: Այս կարևոր անձնային որակների զարգացմանը նպաստում է մշտապես խնդրահարույց իրավիճակների հաղթահարումը հայտնաբերման և ստեղծագործելու ուրախություն զգալու հնարավորության հետ: Շատ արդյունավետ է, օրինակ, աշխատանքը փոփոխվող կազմով փոքր խմբերում, որտեղ երեխան զրուցընկեր, ընդդիմախոս, նման հետաքրքրություններով ընկեր է գտնում, սովորում է իր ինքնատիպ գաղափարները մատչելի արտահայտել և դրանք ընկերների կարծիքի հետ համադրել:

Ի վերջո, խմբային աշխատանքն ուսուցչին ավելի շատ հնարավորություն է տալիս տարբեր բարդության առաջադրանքներ կիրառելու: Հասկանալի է, որ դա դասին պատրաստվելու ավելի շատ ժամանակի ծախս է պահանջում: Այդ ծախսերն անխուսափելի են օժտված երեխաների հետ լրջորեն աշխատելու պատրաստ ուսուցչի համար: Չէ՞ որ զարգացման համար այդպիսի երեխաներին անհրաժեշտ է որակապես այլ մակարդակի ուսումնական նյութեր ուսումնասիրել: Դասերի ժամանակ շփման բարձր մակարդակ պետք է ապահովել, օգտագործել մինջառարկայական կապեր, շրջապատող իրականությունն ուսումնասիրելու նկատմամբ համակարգված մոտեցում: Չէ՞ որ խնդրի մեկնաբանման ժամանակ օժտված երեխաները ոչ ստանդարտ մոտեցումներ են ցուցաբերում, երևույթների և գործընթացների ինքնատիպ, ավելի լայն դիտարկում: Օժտված երեխաները հարցերի պատասխանները ինքնուրույն փնտրելու կարիք ունեն, որի արդյունքում նրանք բացահայտում են ոչ ակնհայտ կապերը և գտնում են ինքնատիպ լուծումներ:

Ռիսկեր

Հաճախ դպրոցական կյանքում օժտված երեխաներին ուղեկցում են փոխհարաբերությունների դժվարությունները: Շատ բան կախված է նրանից, թե ուսուցիչները ինչպես կվերաբերվեն բոլոր մյուսներից շատ հստակ առանձնացվող երեխային: Դա պրոֆեսիոնալիզմի ցուցանիշներից մեկը կարելի է համարել. լավ ուսուցիչն ընդունակ աշակերտին ոչ միայն լրացուցիչ աշխատանքի աղբյուր, այլ նաև սեփական զարգացման հնարավորություն է համարում:

Մոսկվա՝ վերապատրաստման դասընթացների եկած մի դասվար պատմում էր, թե ինչպես իր դասարան էր ընկել մի երեխա, որն «ամեն ինչ գիտեր», այդ թվում՝ այնպիսի մի ժողովրդի հնագույն էպոս, որի մասին ուսուցչուհին նրանից էր լսել:

Պատկերացնելով, ինչպես պետք է ինքը տարրական դպրոցի ծրագրով ուսուցանի այդ քայլող հանրագիտարանին, ուսուչուհին սարսափում էր: Սակայն երբ դասարանը պատրաստվում էր զբոսանքի, նա տեսավ, որ այդ երեխան կոշիկի քուղերը չի կարողանում կապել: «Եվ թեթևացած հասկացա, որ նրան սովորեցնելու բան ունեմ», - ժպտալով ավարտեց նա: Դա, իհարկե, չի նշանակում, թե ուսուցչուհին պատրաստվում է նրան միայն կապիչները կապել սովորեցնել: Պարզապես զգացել է, որ չնայած գլխում տեղեկատվության մեծ ծավալին՝ իր կողքին մանչուկ է, որին ինքը կարող է օգնել ընդունակությունները զարգացնելու:

Ի դեպ, պետք է խոստովանել, որ օժտված երեխաներն ուսուցիչների համար նաև միանգամայն իրական ամենօրյա դժվարություններ են առաջացնում են: Օրինակ՝ նրանք հաճախ խախտում են դասարանի կարգապահությունը. ձանձրանում են մտավոր թերբեռնվածության պատճառով: Առաջադրանքը վայրկենապես կատարելով՝ տեղում անհանգիստ շարժվում են, պառկում նստարանին՝ շեղելով մյուսների ուշադրությունը: Կամ էլ առաջադրանքը կատարում են նստարանի տակ սողալու կամ այլ անկարգության ընթացքում, քանի որ կարող են մի քանի գործ միաժամանակ անել: Միակ փրկությունը երեխային հետաքրքիր առաջադրանքներով ծանրաբեռնելն է:

Ընդ որում առաջադրանքները պետք է ապահովվեն զարգացումը ոչ միայն այն ուղղությամբ, որը երեխային հատկապես հաջողվում է: Օժտված երեխաների ամենամեծ խնդիրներից մեկն այն է, որ նրանց ունակությունները սկսում են շահագործել՝ հանուն օլիմպիադաներում և մրցումներում հաղթանակի խրախուսելով միակողմանի զբաղմունքն ու վարժանքը: Իսկ թույլ կողմերը այդպես էլ կարող են առանց որևէ ուշադրության և զարգացման մնալ: Օրինակ՝ կարող է կադել բնական կամ ճշգրիտ գիտությունների ոլորտում օժտված երեխաների լեզվական արտահայտչամիջոցների զարգացումը, որն ուղղակի չի հասցնում նրանց մտավոր բուռն աճի հետևից: Այդ դեպքում ևս շատ օգտակար են խմբային քննարկումները, որոնց ժամանակ երեխայի մեջ շահագրգռություն է առաջանում իր մտքերն արտահայտելու այնպես, որ իրեն հասկանան: Եվ ուսուցիչը համբերատարություն պետք է դրսևորի, օգնի նրան ձևակերպելու մտքերը, և ոչ թե ընդհատի սովորական «Նստիր, մտածիր» արտահայտությամբ: Եթե օժտված երեխան

դժվարությամբ է արտահայտում մտքերը, կարելի է խմբի բոլոր անդամներին առաջարկել նախ գրի առնել առաջացած գաղափարները: Դա ավելի շատ ժամանակ և ձևակերպման վրա կենտրոնանալու հնարավորություն կտա:

Օժտված երեխային սպառնացող մեկ այլ վտանգ է անհատական զարգացման խեղաթյուրումը: Բոլորին հայտնի են դեպքեր, երբ ամբողջ ընտանիքը համառորեն և հափշտակությամբ փառաբանում է երեխայի տաղանդը, նրան երես տալիս ու փափկակեցության սովորեցնում:

Գործնականում ծնված օրվանից իր մասին լսելով հիացմունքի այդ չափազանցված խոսքերը՝ երեխան սկսում է նկատմամբ բացառիկ վերաբերմունք ակնկալել և իրեն շրջապատողների հետ համապատասխան ձևով վարվել: Դա ամեն դեպքում երեխայի համար կարող է հիվանդագին հետևանքներ ունենալ: Եվ հատկապես, եթե զարգացման մեջ առաջ անցնելը ժամանակավոր բնույթ է ունեցել. ուսման առաջին տարիներին եղել է աստղ, իսկ որոշ ժամանակ անց հասակակիցիները սկսել են առաջ անցնել: Եվ վերջ, երեխան դա ընդունում է այդ որպես իր ճակատագրի ձախողում:

Ի դեպ, ծնողների չափազանցված ակնկալիքները ստեղծագործական զարգացման համար լուրջ արգելք կարող են դառնալ: Նրանք իրենց սեփական չիրականացած հավակնություններն ու գերազանցված սպասելիքները բարձում են երեխաներին, նրանց չեն սովորեցնում պարտվել: Այդ պատճառով ամեն մի վրիպում թվում է անուղղելի, իսկ հնարավոր անհաջողության սարսափը կաթվածահար է անում իրադարձությունների զարգացումը: Լավ կլինի, որ ուսուցիչը հաճախակի և հետևողականորեն հիշեցնի ծնողներին այդ մասին:

Եվ ընհանրապես օժտված երեխային շրջապատող բոլոր մեծահասակներին էլ չէր խանգարի հիշել, որ իրենց առջև նախ և առաջ երեխա է, որին անհրաժեշտ է խաղալ, նկարել, պարել, վազվզել: Իսկ եթե հանուն սեփական հեղինակության միայն շահագործենք նրա ընդունակությունները, չապրած մանկությունը հետագայում շատ հիվանդագին կարող է անդրադառնալ նրա կյանքին, ով ինչ-որ ժամանակ եղել է օժտված երեխա:

Եզրահանգումներ

Այսպիսով, մայրենիի ուսուցումը նպատակաուղղված է երեխայի ստեղծագործական երևակայության, մտածողության, կարողալու կարողությունների, խոսքի զարգացման, ինքնուրույն, ինքնավստահ, հոգեպես և մարմնապես առողջ մարդու ձևավորմանը:

Գրականագիտական գիտելիքների ուսուցումն իրականացվում է գործնական եղանակով. Տեսնել գեղարվեստական ստեղծագործությունու բառի պատկերավորությունը, տեսնել բանաստեղծական խոսքի երաժշտականությունը, մտորումներ տեքստի վերնագրի շուրջ: Ժամանակակից մեթոդներով դաս վարելու հնարավորությունները զարգացնում են երեխաների մտավոր, կամային, հուզական, գեղագիտական գործունեությունը, բովանդակության նկատմամբ հետաքրքրությունը և քննադատական մոտեցումը:

Երեխաների հոգեֆիզիոլոգիական զարգացման տարբերությունը ենթադրում շերտավորված աշխատանք: Սա կարող է նպաստել երեխայի անձի կայացմանը, բացահայտել անհատական առանձնահատկությունները: Խմբերի բաժանելը պայմանական պետք է լինի: Հաշվի առնելով զարգացման դինամիկան՝ փոփոխել անդամների ըստ զարգացման: Այսպիսով, մասնակիցները ենթակա են մշտական փոփոխման: Այս աշխատանքը հնարավորություն է տալիս ապահովել երեխայի զարգացման դինամիկան և աստիճանաբար փոփոխել խմբի անդամներին ըստ զարգացման:

Մայրենիի ուսուցման բոլոր փուլերում պետք է կարևորել ստեղծագործական բնույթի աշխատանքները, որոնք առավել բնորոշ են օժտված երեխաներին:

Օժտված երեխայի հայտնվելը դասարանում առաջացնում է լրացուցիչ խնդիրներ: Այն ուսուցչից հատուկ մոտեցում է պահանջում, այն է պահպանել, զարգացնել երեխայի հատուկ ընդունակությունները՝ չվնասելով հուզական ոլորտի զարգացմանը:

Նախ պետք է տեսնել երեխայի օժտվածությունը, ապա անհրաժեշտ է հատուկ պայմաններ ստեղծել զարգացման համար, քանզի օժտվածությունը նեղ սահմաններում չի զարգանում:

Երեխան պետք է սովորի դժվարությունները հաղթահարել, խիզախել, նպատակին հասնելու համար համառություն ցուցաբերել:

Օգտագործված գրականություն

1. Կարինե Թորոսյան
2. <<Դպիր>> ամսագիր, Նատալյա Շումակովա
3. <<Օժտվածության երևույթի փորձարարական հետազոտություն>>, Նելլի Բրուսյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	1
Նոր մոտեցումներ մայրենիի ուսուցման դասընթացում և ուսուցման շերտավորումը.....	3
Օժտված երեխաների հետ աշխատանքի առանձնահատկությունները	10
Եզրահանգումներ.....	14
Օգտագործված գրականություն	15